Mladen Tancer
Maribor

UDK 37-05 Strmčnik, F.
378(497.4)“19“:929 Strmčnik, F.
Primljeno: prosinac 2008.
Prihvaćeno: 28. svibnja 2009.

PEDAGOŠKI PROFIL PROF. DR. FRANCETA STRMČNIKA (U povodu njegove osamdesete godine života)

U članku se daje pedagoški profil prof. Dr. Franceta Strmčnika (1928.) koji je punih pedeset godina bio je konstruktivan i kritičan sukreator slovenske i jugoslavenske pedagoške znanstvene misli, a i njezin poznati glasnik i diseminator u širem europskom prostoru. U Strmčnikov uži znanstveni dijapazon spadaju tri istraživačka i znanstvena pedagoška područja: didaktika, teorija odgoja i novija nacionalna povijest pedagogije. Ta tri pedagoška polja isprepliću se i vidno manifestiraju u njegovim objavljenim djelima. Dosadašnja bibliografija Strmčnikovih objavljenih djela s ponovljenim izdanjima broji gotovo tristo bibliografskih jedinica – 8 monografija, 241 stručni i znanstveni esej, 34 znanstveno-popularna članka, 6 recenzija, ocjena i izvještaja.

***Ključne riječi**: Strmčnik, France; pedagozi, Slovenija*

Professor emeritus dr. France Strmčnik, (rođen 1928. u Šmartnom kod Slovenj Gradca), spada u sam vrh vodećih slovenskih i jugoslavenskih pedagoga koji su u drugoj polovini 20. stoljeća stručno-pedagoški i znanstveno temeljili slovensku i jugoslavensku pedagošku znanstvenu misao te je prepoznatljivo i uspješno diseminirali i utemeljivali u širem europskom prostoru. Strmčnik osobito suvereno i angažirano u području didaktike.

Od 1945. do 1949. godine bio je đak prvog poslijeratnog naraštaja učiteljske škole u Mariboru. Iz nje je izašlo nekoliko važnih slovenskih kulturnih i znanstvenih osobnosti – kulturni djelatnik i spisatelj Smiljan Rozman i Leopold Suhodolčan, pedagog Janez Sagadin i drugi. Osnovnu učiteljsku naobrazbu nadgradio je studijem pedagogije i filozofije na Filozofskom fakultetu u Ljubljani i tu diplomirao 1955. te doktorirao 1964. godine. Godine 1957. bio je izabran za asistenta na Odjelu za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Ljubljani i kao redovit profesor 1995. godine umirovljenjem završio svoju akademsku karijeru dugu više desetljeća. Na Odjelu za pedagogiju bio je sve vrijeme od izbora za docenta (1965.) do umirovljenja nositelj znanstvene studijske discipline *didaktika* u dodiplomskom i poslijediplomskom studijskom programu.

Studijski se usavršavao na njemačkim sveučilištima u Tübingenu, Hamburgu i Berlinu.

Za vrijeme studijskog usavršavanja u inozemstvu, kao sveučilišni učitelj didaktike, upoznavao je nove europske pedagoške tokove, s njima se temeljito studijski i analitički upoznavao te kritički suočavao. Brzo je osjetio i shvatio nužnost plemenitosti presađivanja vrijednih inozemnih modernih pedagoških inovacija na slovensko pedagoško polje i potrebu, pravu nužnost za otvaranjem slovenske didaktike u širi globalni europski prostor. Kao sveučilišni učitelj stručno se i znanstveno usredotočio na pedagoško polje didaktike. Novodobnim europskim pedagoškim intencijama i trendovima postupno ga je, sustavno i znanstveno odgovarajuće transformirao, širio, produbljivao i utemeljivao te s kritičkim pedagoškim sluhom presađivao u slovenski i jugoslavenski pedagoški prostor.

Više od četrdeset godina je diseminirao, produbljivao i širio pedagoške horizonte u dodiplomskom studiju studentima pedagogije i još nekoliko drugih usmjerenja na matičnom fakultetu i još nekim fakultetima, predavao na poslijediplomskom studiju, bio gostujući profesor na poslijediplomskom studiju pedagogije u Zagrebu, te bio human, uzoran, osobno angažiran i usmjerivački poticajan sumentor mnogim diplomantima, 22 magistranata i 11 doktoranata.

Tematske didaktičke aspekte suvremeno poimanog i vođenog neposrednog obrazovnog rada kao što su programirana nastava, problemska nastava, individualizacija, diferencijacija i integracija te fleksibilna nastava Strmčnik je znanstveno temeljito razradio i kritički produbio, a ujedno dodavao prepoznatljivu i za humanizaciju nastave nadasve potrebnu i bitnu antropološku konotaciju. Time je znanstveno izvorno i vrijednosno obogatio i nadgradio suvremenu slovensku pedagošku teoriju didaktike i podigao je i utkao na suvremenu europsku razinu. Na svim tim segmentima didaktičke znanosti Strmčnik je savjesno, ustrajno, pedagoški odgovorno, znanstveno osjetljivo i potpuno angažirano „orao slovensku didaktičku ledinu“. Bio je *primus* među slovenskim vrhunskim pedagozima-znanstvenicima koji je nova i suvremena inozemna didaktička saznanja uspješno uklopio u dotadašnje domaće spoznaje i iskustva te čvrsto povezane i usklađene utkao u suvremenu slovensku pedagošku znanost, a zatim takva ponudio na kritičku procjenu, provjeru i uporabu domaćoj nastavno-odgojnoj praksi.

Strmčnik se u svojem više desetljeća dugom pedagoškom i znanstvenom radu nije ogradio samo među sveučilišne zidove, nije se hermetički zatvorio u spokojni i naftalinski mir akademskoga učitelja, naprotiv, bio je svestrano široko i aktivno uključen u širi i pedagoški dinamičan društveni život, a osobito na području slovenskog školstva i odgoja. Doživljeno ga je, osobno se zauzimajući i kritički, desetljećima permanentno pratio te također aktivno pridonosio koncipiranju i realizaciji mnogih njihovih suvremenih i odgovarajućih pedagoško-didaktičkih rješenja. Inozemna pedagoška saznanja i dostignuća, a osobito iz didaktike, je kao kritičan i objektivan pedagoški eklektik i s izoštrenim pedagoškim osjećajem odabirao, rezimirao i ugrađivao u suvremenu slovensku didaktičku kulturu. Slovensku pedagošku zajednicu je upozoravao na nekritičko prihvaćanje, prebrzo oduševljavanje i kruto prenošenje stranih nastavnih i odgojnih uzoraka, pseudopedagoških ideja i inovacija u slovensku školsku i nastavnu praksu. Neke na brzinu i loše osmišljene nastavno-odgojne inovacije u slovenskoj školskoj praksi s pedagoškom je erudicijom znao i usudio se, bez dlake na jeziku, izložiti s

odmjerenim i dovoljno kritičkim činjenicama. Pedagošku struku stalno je upozoravao na posljedice slijepoga i nedovoljno promišljenog uvođenja neprovjerenih novosti u slovensku nastavnu stvarnost i ukazivao na prihvatljiva i za našu novodobnu školsku praksu odgovarajuća nastavno-odgojna rješenja.

U Strmčnikov uži znanstveni dijapazon spadaju tri istraživačka i znanstvena pedagoška područja: *didaktika, teorija odgoja i novija nacionalna povijest pedagogije.* Ta tri pedagoška polja isprepliću se i vidno manifestiraju u njegovim objavljenim djelima. Na svim tim istraživačko-znanstvenim pedagoškim segmentima prepoznatljivo naglašena njemu svojstvena suptilna konotacija preciznog istraživača i analitičnog procjenitelja. U toj istraživačkoj trijadi bitno je obogatio slovensku didaktiku i osvijetlio povijesno-društveni razvoj novije slovenske pedagogije. U njegovu ogromnom i zadivljujućem bibliografskom fundusu dominantno mjesto zauzima područje didaktike.

Fascinira Strmčnikov bibliografski opus, koji je višeslojan i iznimno bogat. Punih pedeset godina bio je konstruktivan i kritičan sukreator slovenske i jugoslavenske pedagoške znanstvene misli, a i njezin poznati glasnik i diseminator u širem europskom prostoru. Aktivnim stručno kvalitetnim sudjelovanjem na mnogim pedagoškim savjetovanjima, simpozijima i kongresima pred zahtjevnom pedagoškom zajednicom u slovenskom i jugoslavenskom prostoru te u inozemstvu (Sonnenberg, 1973.) i s mnogim longitudinalno-transverzalnim serioznim objavama u pedagoškom i drugom tisku, profesor Strmčnik dao je prepoznatljiv, važan i trajan udjel za slovensku i jugoslavensku pedagošku kulturu. Osobito je detaljno i kritično diseminirao već prije spomenute teorije programirane, problemske i integrirane nastave, nastavne diferencijacije i individualizacije te kibernetički aspekt nastave. Obogatio je slovenski i jugoslavensku pedagošku znanost, posebno didaktiku.

Dosadašnja bibliografija Strmčnikovih objavljenih djela s ponovljenim izdanjima broji gotovo tristo bibliografskih jedinica (8 monografija, 241 stručni i znanstveni esej, 34 znanstveno-popularna članka, 6 recenzija, ocjena i izvještaja) koje su bile u slovenskom pedagoškom i drugom tisku, kao samostalne monografije te nekoliko desetaka jedinica objavljenih u stranom pedagoškom tisku. Samo u središnjoj slovenskoj pedagoškoj reviji *Sodobna pedagogika* od debija 1957. godine do danas objavio je 111 priloga, najviše od svih koji su dosad objavljivali u toj eminentnoj slovenskoj pedagoškoj reviji. Izvan slovenskog jezičnog prostora dosad je objavljeno 33 Strmčnikova priloga u pedagoškom tisku: *Pedagogija* (Beograd), *Pedagoška enciklopedija* (Beograd), *Naša stručna škola* (Beograd), *Pedagoška stvarnost* (Novi Sad), *Inovacije u nastavi* (Kruševac), *Prosvetno delo* (Skopje), *Erziehung und Unterricht* (Beč) te u više tematskih zbornika (Beograd, Braunschweig, Osijek, Rijeka, Svetozarevo, Zagreb). Strmčnikovi prilozi u pedagoškom revijalnom tisku i stručnim tematskim zbornicima predstavljaju širok dijapazon pedagoške, a osobito didaktičke tematike. Prevladavaju široko osmišljene, precizno koncipirane, znanstveno produbljene rasprave i studije, od kojih su mnoge vrlo opsežne, prave filigranski precizne i dosljedno izvedene studije.

Monografska djela jesu: *Analiza šolskih kazni* (Analiza školskih kazni) (1965.), *Diferenciacija in individualizacija pouka* (Diferencijacija i individualizacija nastave) (1975.), *Sodobna šola v luči programiranega pouka* (Suvremena škola i individuali-

zacija nastave) (1978.), *Sodobna šola v luči učne diferenciacije in individualizacije* (Suvremena škola u svjetlu nastavne diferencijacijacije i individualizacije) (1987.), *Problemski pouk v teoriji in praksi* (Problemska nastava u teoriji i praksi) (1992.), *Učna diferenciacija in individualizacija v naši osnovni šoli* (Nastavna diferencijacija u našoj osnovnoj školi) (1993.), *Didaktika: osrednje teoretične teme* (Didaktika: središnje teoretske teme) (2001.) i *Didaktika: visokošolski učbenik* (Didaktika: visokoškolski udžbenik) (2003.), koji je kolektivno djelo četiri autora; Strmčnik je bio idejni začetnik, usklađivač, završni urednik tekstova i pisac gotovo dvije trećine cjelokupnog udžbenika.

U Strmčnikov bibliografski fundus spadaju mnoga predavanja prosvjetnim radnicima na pedagoškim zborovima, pedagoškim skupovima, ljetnim školama pedagoga, na mnogim pedagoškim seminarima i u školama za roditelje. Više puta je bio uvodničar na važnim pedagoškim kolokvijima, seminarima, savjetovanjima i kongresima u slovenskom i jugoslavenskom mjerilu. Od šezdesetih godina 20. stoljeća nadalje sudjelovao je na svim važnijim pedagoškim savjetovanjima i kongresima, najčešće aktivno. Predavao je na svim jugoslavenskim sveučilištima, pedagoškim institutima i zavodima za školstvo.

Strmčnikova široka društvena i pedagoška profiliranost i angažiranost, priznata stručna i znanstvena reputacija, kooperativna sposobnost te iznimna radišnost, bile su silnice koje su uvjetovale i omogućivale njegovo stvaralačko uključivanje u mnoga stručna i društvena tijela na području školstva i odgoja u Republici Sloveniji i u saveznom mjerilu. Među mnogim funkcijama koje su mu bile povjerene i koje je primao s punom osobnom odgovornosti, spomenimo samo najvažnije: u Sloveniji je radio u mnogim tijelima školsko-prosvjetne sfere, bio predsjednik Saveza društava pedagoških radnika Slovenije, predsjednik Saveza pedagoških društava Jugoslavije, član Centralne redakcije *Pedagoške enciklopedije Jugoslavije*, član uredništva istraživačkog projekta o pedagoškoj znanosti u Jugoslaviji, član uredništva *Inovacije u nastavi* (Kruševac), član izdavačkog savjeta *Pedagogije* (Beograd), glavni i odgovorni urednik *Sodobne pedagogike* i urednik stručnog područja za pedagogiju, odgoj i obrazovanje *Enciklopedije Slovenije*. Bio je cijenjen i poštovan među suradnicima pedagozima kao što su: P. Šimleša, V. Poljak, D. Franković, J. Pivac, N. Potkonjak, L. Krneta, J. Đorđević, M. Palov, P. Mandić, N. Filipović i drugi.

Za svoj iznimno plodan stvaralački pedagoški, stručni, znanstveni, društveni i društveni rad profesor Strmčnik laureat je mnogih bitnih priznanja: Medalja zasluge za narod (1952.), Diploma Saveza pedagoških društava Jugoslavije (1969.), Plaketa Kurir Jovica, /Savez za vaspitanje i zaštitu dece Jugoslavije/ (1972.), Zlatna značka /Savez prijatelja omladine Slovenije/ (1972.), Priznanje Saveza pedagoških društava Slovenije (1979.), Memorijalna značka Oslobodilačke fronte slovenskog naroda/ Zajednica koruških partizana), Klagenfurt/ (1984.), Nagrada fonda Borisa Kidriča (1989.), Priznanje Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani (1989.), Žagarova nagrada (1989.), Priznanje Saveza društava pedagoških radnika Slovenije (1994.), Veliko priznanje Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani (2001.), Zaslužni profesor Sveučilišta u

Ljubljani (2002.) i Nagrada dr. Vojislav Bakić /Pedagoški pokret Jugoslavije/ (2003.) za životno djelo u pedagogiji.

Za cijeli njegov stručni i znanstveni doprinos slovenskoj i jugoslavenskoj didaktičkoj kulturi profesora dr. Strmčnika opravdano smatramo vodećim slovenskim didaktičarom posljednjih nekoliko desetljeća.

Mladen Tancer, Maribor

(Summary)

PEDAGOGIC PROFILE PROF. FRANCE STRMČNIK, PH. D. (To Mark his 80th Birthday)

The article provides the pedagogical profile Prof. France Strmčnik, Ph. D. (1928), who has been a constructive and critical co-creator of the Slovenian and Yugoslav pedagogical scientific thought for no less than fifty years, and was also its herald and disseminator in the broader European area. Strmčnik's immediate scientific range includes three research and scientific pedagogical areas: didactics,, theory of education and more recent national history of pedagogy. These three pedagogical fields are intermingled and are clearly demonstrated in his published works. The present bibliography of Strmčnik's published works with re-editions contains almost three hundred bibliographic units – 8 monographs, 241 professional and scientific essays, 34 popular scientific articles, 6 reviews, evaluations and reports.

Key words: Strmčnik, France; pedagogues, Slovenia